

CONCEPTES BÀSICS I OBLIGACIÓ LEGAL D'APLICAR LA PERSPECTIVA DE GÈNERE

1. L'obligació legal d'aplicar la perspectiva de gènere

Promoure i garantir la igualtat efectiva entre homes i dones en totes les actuacions i polítiques no és només un imperatiu ètic. És també una obligació legal per a les administracions.

A més de les normes institucionals bàsiques (a nivell català, espanyol i europeu), les principals lleis autonòmiques i estatals que la regulen són: la Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes. Quan parla **d'igualtat de gènere** defineix la igualtat com la condició d'ésser iguals homes i dones en les possibilitats de desenvolupament personal i de presa de decisions, sense les limitacions imposades pels rols de gènere tradicionals, per la qual cosa els diferents comportaments, aspiracions i necessitats de dones i d'homes són igualment considerats, valorats i afavorits. Estableix i regula els mecanismes i els recursos per fer efectiu el dret a la igualtat i a la no discriminació per raó de sexe en tots els àmbits, etapes i circumstàncies de la vida.

Entre altres coses, a l'article 3 recull la necessitat de **transversalitzar la perspectiva de gènere** i les polítiques d'igualtat de gènere, explicitant que els poders públics han d'aplicar la perspectiva de gènere i la perspectiva de les dones en les actuacions, a tots els nivells i a totes les etapes, reconeixent el valor que aporten dones i homes i aplicant de manera positiva els canvis necessaris per millorar la societat i respondre a les realitats, les oportunitats, les necessitats i les expectatives dels dos sexes.

La Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes recull la voluntat de garantir una igualtat efectiva i real entre dones i

homes, tot establint, a l'article 15, la transversalitat del principi d'igualtat entre homes i dones en tota l'activitat dels poders públics.

Pel que fa a la **igualtat de dones i homes en l'àmbit laboral**, la Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, estableix que totes les empreses estan obligades a respectar la igualtat de tracte i d'oportunitats en l'àmbit laboral, i que, amb aquesta finalitat, han d'establir mesures destinades a evitar qualsevol tipus de discriminació laboral. Concretament, l'article 45 de la Llei disposa les empreses obligades a elaborar plans d'igualtat, d'acord amb l'aplicació gradual establerta a la disposició transitòria dotzena i el redactat establert pel Reial decret llei 6/2019, d'1 de març, i el desenvolupament reglamentari del Reial Decret 901/2020, de 13 d'octubre, pel qual es regulen els plans d'igualtat i el seu registre i es modifica el Reial decret 713/2010, de 28 de maig, sobre registre i dipòsit de convenis i acords col·lectius de treball. Alhora, l'article 28 de l'Estatut dels Treballadors, d'acord amb la modificació introduïda pel Reial decret llei 6/2019, d'1 de març, obliga a totes les empreses a tenir un registre retributiu de tota la seva plantilla, d'acord amb allò disposat al Reial decret 902/2020, de 13 d'octubre, d'igualtat retributiva entre dones i homes.

En relació a les **violències masclistes**, la Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista, modificada per la Llei 17/2020, del 22 de desembre, aborda el fenomen de la violència masclista com un problema vinculat també al reconeixement social i jurídic de les dones.

Cal tenir en compte, a més, que diverses **normes sectorials** han incorporat també l'obligació d'adoptar la perspectiva de gènere en el seu àmbit de regulació.

2. Conceptes bàsics per adoptar la perspectiva de gènere en un projecte

SEXE. És el conjunt de característiques físiques, biològiques i anatòmiques de les persones que neixen com a homes i dones.

GÈNERE. És el conjunt de característiques socials, culturals, polítiques, psicològiques, jurídiques i econòmiques construïdes socioculturalment i que la societat assigna a les persones de manera diferenciada com a pròpies d'homes i dones.

SISTEMA DE GÈNERE. El sistema de gènere constitueix un ordre de construcció i perpetuació de les identitats, conductes i relacions de les persones en funció del seu sexe. Introdueix, per al conjunt de la societat, determinacions i limitacions en totes les dimensions de la vida: aspectes relatius al cos, al desenvolupament i possibilitats de les persones, aspectes psíquics, socials i polítics. És important entendre que el sistema de gènere no es limita a establir diferències, sinó que produeix i determina desigualtats entre homes i dones: el poder i el reconeixement social (i, en conseqüència, els recursos) s'atribueixen al que es considera «masculí» en detriment del que es considera «femení»

Sistema de gènere

FEMENÍ	MASCULÍ
Esfera pròpia: llar i àmbit domèstic	Esfera pròpia: l'economia, la política
Rols i estereotips: la tendresa, l'emocionalitat, la debilitat, l'altruisme (donar-se als altres), sense iniciativa sexual (però tampoc ser massa passiva).	Rol i estereotips: la fortalesa, la racionalitat, el lideratge, la defensa dels propis interessos (i/o de la unitat que «encapçala»), iniciativa sexual.
Treballs relacionats amb la reproducció biològica i social de les persones (àmbit sanitari, educatiu, ciències socials o humanitats, neteja...), o amb l'atenció a les persones (administració, atenció al públic...).	Treballs relacionats amb la producció de béns, com ara la construcció, la indústria, les enginyeries. Feines relacionades amb les decisions econòmiques: directius d'empreses, economistes.
Poc o nul reconeixement social i econòmic de les tasques incloses dins dels àmbits anteriors i de les característiques associades. Es consideren característiques poc valuoses i treballs que valen pocs diners o gens.	Reconeixement social i econòmic de les tasques i treballs, de l'esfera pública i política, i de les característiques associades com a masculinitat. Els trets masculins es consideren, en general, més valuosos, i els treballs estan econòmicament més ben valorats.

ESTEREOTIP DE GÈNERE. Conjunt de clixés, concepcions, opinions o imatges que uniformen les persones i adjudiquen característiques, capacitats i comportaments determinats i diferenciats a les dones i als homes.

ROL DE GÈNERE. És el comportament o la tasca o tasques que, en una societat concreta, solen tenir les persones per raó del seu sexe. Generalment, una persona assumeix els rols de gènere i construeix la seva psicologia, afectivitat i autoestima al voltant d'aquests rols.

Estereotips femenins	Estereotips masculins
Espontaneïtat	Raó
Tendresa	Agressivitat
Feblesa física	Fortalesa física
Intuïció	Intel·ligència
Acceptació	Autoritat
Superficialitat	Profunditat
Submissió	Domini
Passivitat	Activitat
Abnegació	Inconformisme
Volubilitat	Tenacitat
Dependència	Independència

Font: Útil Pràctic 26. Centre per a la Igualtat i Recursos per a les Dones, Ajuntament de Barcelona.

ANDROCENTRISME. Enfocament analític des de la perspectiva masculina i ús posterior dels resultats com a vàlids per a la totalitat dels individus, homes i dones. En aquest sentit, implica situar l'home al centre de totes les coses i prendre les seves necessitats com a universals. L'androcentrisme comporta la invisibilitat de les dones, que deriva en la negació d'una perspectiva femenina de la història i l'ocultació de les aportacions de les dones a la ciència, les arts, la medicina, la psicologia, la filosofia, la literatura, etc.

«La fisiología de los hombres define la mayor parte de los deportes, sus necesidades de salud definen en buena medida la cobertura de los seguros, sus biografías diseñadas socialmente definen las expectativas del puesto de trabajo y las pautas de una carrera de éxito, sus perspectivas e inquietudes definen la calidad de los conocimientos, sus experiencias y obsesiones definen el mérito, su servicio militar define la ciudadanía, su presencia define la familia, su incapacidad para soportarse unos a otros —sus guerras y sus dominios— define la Historia, su imagen define a dios y sus genitales definen el sexo»

Font: Catharine MackKinnon, *Hacia una Teoría Feminista del Estado*.

ÀMBIT / TREBALL PRODUCTIU I REPRODUCTIU. L'àmbit productiu és l'espai on es desenvolupa l'activitat productiva d'una economia, on els resultats obtinguts tenen un valor de canvi monetari en el mercat. L'àmbit reproductiu, en canvi, és el que inclou tot allò referent a la reproducció de les persones, tenir cura dels membres de la família, la vida domèstica... Aquest àmbit està considerat no productiu i, per tant, fora del mercat i l'economia.

SEGREGACIÓ HORIZONTAL I VERTICAL DE L'OCUPACIÓ.

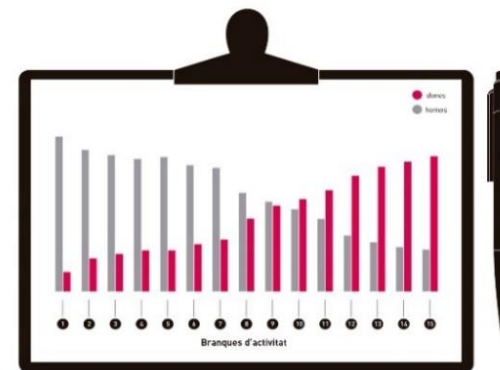
Distribució no uniforme d'homes i dones en diferents tipus de treball. La **segregació horitzontal** de l'ocupació fa que, generalment, les dones es concentrin en llocs de treball que es caracteritzen per una remuneració i un valor social inferiors i que són, en bona mesura, una prolongació de les activitats que fan en l'àmbit domèstic. La **segregació vertical** de l'ocupació fa que, generalment, les dones es concentrin en llocs de treball de menys responsabilitat. Parlem del sostre de vidre (major dificultat de les dones per ocupar càrrecs de màxima responsabilitat o reconeixement) i del terra enganxós (major presència de les dones en llocs de treball amb menys reconeixement i salari més baix).

BRETXA / ESCLETXA DE GÈNERE. Diferència en els càrrecs, recursos i poder entre homes i dones. Com més petita sigui l'escletxa, més a prop estarem de la igualtat. La més anomenada és la bretxa salarial de gènere, que calcula la diferència entre el sou mitjà dels homes i el de les dones.

QUI TREBALLA DE QUÈ?

Feines de dones, feines d'homes a Catalunya, 2018.

1	Construcció	89,02	10,98
2	Indústries químiques, mineres, maquinària i motor	81,67	18,33
3	Agricultura, ramaderia i caça	78,46	21,54
4	Serveis de tecnologies de la informació i la informàtica	76,73	23,27
5	Altres sectors	76,24	23,76
6	Activitats artístiques d'espectacles, d'arts gràfiques i disseny	72,83	27,17
7	Comerç a l'engròs i intermediaris	70,17	29,83
8	Indústries de productes alimentaris	57,74	42,26
9	Activitats diverses de serveis professionals	51,90	48,10
10	Activitats administratives	47,82	52,18
11	Activitat jurídica de comptabilitat i de consultoria	41,08	58,92
12	Comerç al detall	32,53	67,47
13	Educació	28,08	71,92
14	Activitats de serveis socials amb o sense allotjament	25,27	74,73
15	Activitats sanitàries	24,32	75,68

Font: Elaboració equip IQ a partir de COOD, amb dades d'EPA, Catalunya, 4t trimestre del 2018.
Disseny: www.aquadrilla.es

www.lqobservatori.org

Font: Observatori Quotidiana (www.quotidiana.coop/observatori)

TRANSVERSALITAT DE GÈNERE. Integració de la perspectiva de gènere en tots els àmbits de la gestió, la política i l'anàlisi de la societat, posant atenció a la realitat diferenciada i desigual de les dones i els homes, i dissenyant actuacions que s'hi adaptin o hi donin resposta.

ANÀLISI D'IMPACTE DE GÈNERE. Consideració de l'efecte que les normes i polítiques tenen sobre la posició social de dones i homes, i sobre el sistema de gènere.

INTERSECCIONALITAT. Perspectiva analítica i política que permet entendre i respondre a les maneres com el gènere es creua amb altres eixos de desigualtat i com aquests encreuaments contribueixen a experiències úniques d'opressió o privilegi.

La perspectiva de gènere implica aplicar el pensament lateral

Com en aquest exercici d'unir els nou punts de la figura mitjançant quatre línies rectes i sense aixecar el llapis del paper, adoptar la perspectiva de gènere implica revisar críticament allò que considerem natural, el marc invisible en què creiem que es produeixen els fets i ampliar la visió, tot veient com els elements de fora del marc fan aparèixer un perfil diferent.

Font: La perspectiva de gènere en la diagnosi d'un projecte. Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

Unió Europea
Fons Social Europeu
L'FSE inverteix en el teu futur

Generalitat de Catalunya
Departament de Treball,
Afers Socials i Famílies